



SMURTO PRIEŠ VAIKUS DRAUDIMO SOCIALINIAI IR TEISINIAI ASPEKTAI (2006)

Pagrindas: Pagal 2005 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos strategiją (priemonių plano 1.8. p., 2006 m.). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu pagal 2006 m. balandžio 24 d. sudarytą autorinę sutartį Nr. D4-490.

Tyrėjų grupė: G. Sakalauskas, L. Ūselė

Smurtas prieš vaikus, įskaitant fizinių bausmių taikymą, sukelia daug žalingų trumpalaikių ir ilgalaikių pasekmių, jis nemoko deramo elgesio ir iš esmės yra kenksmingas.

Maždaug 2/3 vaikų Lietuvoje patiria sunkesnę ar lengvesnę psichinę ir fizinę artimųjų prievartą. Lietuva šiuo požiūriu žymiai nesiskiria nuo Europos šalių vidurkio. Pažymėtina, jog tėvų smurtiniam elgesiui tik menką įtaką daro vaikų elgesio pobūdis, t.y. tėvai fizinės bausmės vaikams taiko už labai įvairius prasižengimus, labai dažnai jų taikymą lemia susidariusi situacija ir tėvų būseną (savijauta). Įvairūs tyrimai rodo, jog didžioji suaugusių Lietuvos gyventojų dalis mano, jog fizinės bausmės nepadedą tapti geresniu žmogumi, nelaiko jų būtina auklėjimo priemone, taip pat pritaria siekiui uždrausti fizinės bausmės. Fizinių bausmių (mušimo) draudimo klausimas Lietuvoje aktyviai keliamas jau gerą dešimtmetį, yra išleista nemažai leidinių šia tema, atlikta tyrimų, atspausdinta straipsnių. Išskirtinių dėmesį šiai problemai, ypač pastaraisiais metais, skyrė ir žiniasklaida.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija ir Europos Tarybos rekomendacijos siūlo valstybėms vienareikšmiškai uždrausti fizinės bausmės. Jungtinių Tautų vaiko teisių komitetas savo išvadose paragino Lietuvą įstatyminiu lygmeniu uždrausti fizinių bausmių vaikams taikymą. Teisė būti auklėjamam be smurto yra neatimama vaiko teisė. Pažymėtina, jog tarptautinės rekomendacijos (netgi primygtinai) nurodo, kad fizinių bausmių taikymo draudimo pažeidimai nebūtinai turi būti siejami su kriminalinėmis bausmėmis – toks „užburtas smurto ratas“ gali toliau reprodukuoti smurtą. Beveik pusė Europos Tarybos šalių tokį draudimą yra numačiusios savo įstatymuose arba jį suformavo teismų praktika. Šalys pasirenka labai įvairius tokio draudimo įtvirtinimo būdus (formas).

Išanalizavę pagrindines teises nuostatas Lietuvoje, siūlome atitinkamai papildyti Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos įstatymą. Akivaizdu, jog vien teisės normų pakeitimas savaime visuomenėje nieko nepakeis. Tam, kad jis būtų efektyvus, būtina numatyti ir įgyvendinti atitinkamas organizacines priemones. Kitų šalių praktika ir patirtis rodo, kad įstatyminis fizinių bausmių taikymo vaikams draudimas, sutapęs su palankiomis visuomenės vystymosi tendencijomis, duoda gerų rezultatų ir visuomenės pakantumas smurtui bei prievartai mažėja.